

Concept voor internetconsultatie van de regeling Wensouderverlof

Artikel I

Boek 7 van het Burgerlijk Wetboek wordt als volgt gewijzigd:

A

In artikel 634, derde lid, wordt “adoptieverlof of verlof voor het opnemen van een pleegkind” vervangen door “adoptieverlof, verlof voor het opnemen van een pleegkind of wensouderverlof”.

B

In artikel 670, zevende lid, wordt na “als bedoeld in artikel 3:2 van de Wet arbeid en zorg” ingevoegd “, zijn recht op wensouderverlof als bedoeld in artikel 3:2a van de Wet arbeid en zorg”.

Artikel II

De Wet arbeid en zorg wordt als volgt gewijzigd:

A

Artikel 1:1 wordt als volgt gewijzigd:

1. Voor de tekst wordt de aanduiding “1.” geplaatst.
2. Er wordt een lid toegevoegd, luidende:
 2. Voor de toepassing van deze wet wordt onder “draagmoeder” en “wensouder” verstaan hetgeen daaronder wordt bestaan in artikel 213 van Boek 1 van het Burgerlijk Wetboek.

B

Het opschrift van hoofdstuk 3 komt te luiden: Hoofdstuk 3. Zwangerschap, bevalling, adoptie, pleegzorg en wensouderschap

C

Het opschrift van Afdeling 1 van Hoofdstuk 3 komt te luiden: Afdeling 1. Het recht op verlof in verband met zwangerschap, bevalling, adoptie, pleegzorg en wensouderschap

D

Na artikel 3:2 wordt een artikel ingevoegd, luidende:

Artikel 3:2a Verlof in verband met wensouderschap

1. De werknemer die door een uitspraak van de rechtbank beschikt over een gerechtelijke toekenning van ouderschap na draagmoederschap als bedoeld in artikel 214 van Boek 1 van het Burgerlijk Wetboek of een erkenning van ouderschap na draagmoederschap als bedoeld in artikel 101a van Boek 10 van het Burgerlijk Wetboek heeft recht op wensouderschapsverlof zonder behoud van loon, tenzij de beschikking houdende de gerechtelijke toekenning van het ouderschap na draagmoederschap door de rechtbank is herroepen.
2. Het recht op wensouderschapsverlof bestaat gedurende een tijdvak van zesentwintig weken en bedraagt ten hoogste zes aaneengesloten weken. Het recht bestaat vanaf vier weken voor de vermoedelijke datum van de bevalling van de draagmoeder.
3. Indien als gevolg van het draagmoederschap tegelijkertijd twee of meer kinderen worden geboren, bestaat het recht op wensouderschapsverlof slechts ten aanzien van één van die kinderen.
4. In afwijking van het tweede lid kan de werknemer de werkgever verzoeken om het verlof te spreiden gedurende een tijdvak van zesentwintig weken. De werkgever kan dit verzoek afwijzen, indien zwaarwegende bedrijfs- of dienstbelangen zich hiertegen verzetten.

E

Aan artikel 3:3 wordt een lid toegevoegd, luidende:

4. De werknemer meldt aan de werkgever het opnemen van het wensouderschapsverlof uiterlijk drie weken voor de dag van ingang van het verlof onder opgave van de omvang van het verlof. Indien dit niet mogelijk is, meldt de werknemer het opnemen van verlof zo spoedig mogelijk aan de werkgever.

Bij de melding worden bewijsstukken van de gerechtelijke toekenning of erkenning, bedoeld in artikel 3:2a, eerste lid, gevoegd. Indien de bewijsstukken bij de melding nog niet beschikbaar zijn worden deze zo spoedig mogelijk aan de werkgever beschikbaar gesteld. Tevens wordt overgelegd een schriftelijke verklaring van een arts of verloskundige waaruit de vermoedelijke datum van de bevalling van de draagmoeder blijkt. Indien de gerechtelijke toekenning door de rechtbank wordt herroepen meldt de werknemer dit onverwijld aan de werkgever.

F

In de artikelen 3:4 en 3:5, tweede lid, wordt “en 3:2” vervangen door “, 3.2 en 3.2a”.

G

Aan artikel 3:7 wordt een lid toegevoegd, luidende:

3. De werknemer heeft gedurende de periode dat het wensouderschapsverlof wordt genoten overeenkomstig artikel 3:2a, tweede lid, recht op uitkering.

H

Na artikel 3:9 wordt een artikel ingevoegd, luidende:

Artikel 3:9a Recht op uitkering in verband met wensouderschap voor gelijkgestelde

1. De gelijkgestelde heeft in verband wensouderschap recht op uitkering.
2. Het recht op uitkering in verband met wensouderschap bedraagt ten hoogste zes aaneengesloten weken gedurende een tijdvak van zesentwintig weken. Het recht bestaat vanaf vier weken voor de vermoedelijke datum van de bevalling van de draagmoeder.
3. Indien als gevolg van draagmoederschap tegelijkertijd twee of meer kinderen bij wensouderschap worden opgenomen, bestaat het recht op uitkering slechts ten aanzien van één van die kinderen.

I

Onder vernummering van het derde en vierde lid van artikel 3:10 tot vierde en vijfde lid wordt een lid ingevoegd, luidende:

3. Een recht op uitkering als bedoeld in de artikelen 3:7, derde lid, en 3:9a, eerste lid, komt mede toe aan de persoon die, op de dag van de geboorte van een kind uit een draagmoeder, korter dan tien weken geen werknemer of gelijkgestelde meer is als bedoeld in artikel 3:6, eerste lid.

J

Artikel 3: 11 wordt als volgt gewijzigd:

1. Onder vernummering van het vierde lid tot vijfde lid, wordt een lid ingevoegd, luidende:
4. De werknemer of gelijkgestelde, die in aanmerking wenst te komen voor toekenning van een uitkering in verband met wensouderschap, doet de aanvraag daartoe door tussenkomst van de werkgever bij het Uitvoeringsinstituut werknemersverzekeringen uiterlijk twee weken voor de datum van ingang van het wensoudersschapsverlof onderscheidenlijk de datum waarop hij het recht op uitkering wil laten ingaan. Bij de aanvraag worden bewijstukken van de gerechtelijke toekenning of erkenning, bedoeld in artikel 3:2a, eerste lid, gevoegd. Indien de bewijsstukken bij de melding nog niet beschikbaar zijn wordt de vermoedelijke datum van de bevalling van de draagmoeder aan het Uitvoeringsinstituut werknemersverzekeringen meegedeeld en worden de bewijsstukken zo spoedig mogelijk aan genoemd instituut beschikbaar gesteld. Bij die aanvraag wordt de datum waarop het wensouderverlof ingaat gemeld dan wel de datum waarop hij het recht op uitkering wil laten ingaan. De uitkering wordt niet eerder betaalbaar gesteld dan nadat de bewijsstukken aan het Uitvoeringsinstituut werknemersverzekeringen zijn overgelegd. Indien de gerechtigde toekenning door de rechtbank wordt herroepen meldt de werknemer dit onverwijld aan het Uitvoeringsinstituut werknemersverzekeringen.

2. In het vijfde lid (nieuw) wordt “adoptie of pleegverlof” vervangen door “adoptie of pleegzorg, dan wel wensouderschap”.

K

Artikel 3:12 wordt als volgt gewijzigd:

Onder vernummering van het vierde en vijfde lid tot vijfde en zesde lid wordt een lid ingevoegd, luidende:

4. Indien de gelijkgestelde, die in aanmerking wenst te komen voor toekenning van uitkering in verband met wensouderschap, geen werkgever heeft, doet hij de aanvraag daartoe bij het Uitvoeringsinstituut werknemersverzekeringen uiterlijk twee weken voor ingang van de datum waarop hij het recht op uitkering wil laten ingaan. Artikel 3:11, vierde lid, tweede, derde en vierde volzin, is van toepassing.

L

De tweede zin van het eerste lid van artikel 3:29 komt te luiden:

Indien een persoon over dezelfde periode op grond van dezelfde paragraaf zowel recht heeft op een uitkering in verband met adoptie, pleegzorg, wensouderschap of aanvullend geboorteverlof wordt slechts een van die uitkeringen uitbetaald.

M

In artikel 4:1, tweede lid, onder a, wordt “of de persoon met wie de werknemer ongehuwd samenwoont” vervangen door “, de persoon met wie de werknemer ongehuwd samenwoont of de draagmoeder”.

N

Aan artikel 4:2, eerste lid, wordt een zin toegevoegd, luidende: Geen recht op geboorteverlof heeft de geregistreerde partner van de draagmoeder of de persoon met wie de draagmoeder ongehuwd samenwoont.

Artikel III

In artikel 29, vierde lid, van de Ziektewet wordt “artikel 3:7, tweede lid of derde lid, 3:9 of 3:10, tweede en derde lid van de Wet arbeid en zorg” vervangen door “artikel 3:7, tweede lid of derde lid, 3:9, 3:9a of 3:10, tweede en derde lid, van de Wet arbeid en zorg”.

Memorie van Toelichting – Algemeen deel

Wensouderverlof

De wettelijke regeling voor draagmoederschap is aanleiding geweest om te bezien of de verlofregelingen uit de Wet arbeid en zorg (Wazo) rond de geboorte van kinderen toepasbaar zijn in het geval er sprake is van draagmoederschap. Dit heeft geleid tot enkele aanpassingen van de Wazo.

De wensouders die werknemer of gelijkgestelde zijn krijgen na inwerkingtreding van het wetsvoorstel recht op verlof vanaf vier weken voor de geboorte van het kind. Dit wensouderverlof is geënt op de regeling voor adoptieverlof en bedraagt 6 maal de wekelijkse arbeidsduur. Er bestaat geen recht op loondoorbetaling, maar men heeft wel recht op een uitkering van UWV ter hoogte van het (maximum)dagloon. Dat recht geldt voor werknemers en gelijkgestelden, zoals deze begrippen zijn gedefinieerd in artikel 3:6 van de Wet arbeid en zorg. In de huidige situatie heeft de wensvader recht op (aanvullend) geboorteverlof als hij het kind heeft erkend. De wensmoeder heeft later bij adoptie van het kind recht op adoptieverlof. Met de introductie van wensouderverlof wordt gewaarborgd dat beide wensouders in de periode rond de geboorte 6 weken betaald verlof kunnen genieten.

Het geboorteverlof en aanvullend geboorteverlof hebben als doelstellingen het bevorderen van de band tussen de partner en het kind en het vergroten van de kansen van vrouwen op de arbeidsmarkt. Tevens draagt het (aanvullend) geboorteverlof bij aan een meer evenwichtige balans in de verdeling van arbeid en zorgtaken tussen de partners in het huishouden. Het is evident dat deze doelstellingen niet relevant zijn voor de partner van de draagmoeder, omdat het kind de wensouders als juridische ouders krijgt en door hen wordt opgevoed en verzorgd. Het bevorderen van de band tussen de partner van de draagmoeder en het kind is niet aan de orde en nu het kind niet in het gezin van de draagmoeder opgroeit is de geboorte geen aanleiding om in het huishouden te komen tot nieuwe verdeling van arbeid en zorgtaken. De partner van de draagmoeder zal daarom geen (aanvullend) geboorteverlof kunnen genieten. Deze lijn volgend vervalt het recht op couveuseverlof voor de draagmoeder als het kind langdurig in het ziekenhuis wordt opgenomen en gaat in het geval de draagmoeder tijdens het zwangerschaps- of bevallingsverlof overlijdt het resterende verlof niet over op haar partner ('kraambedsterfteregeling'). Beide regelingen zijn immers gericht op het versterken van de band met het kind respectievelijk de zekerstelling van de dagelijkse zorg voor het kind, hetgeen in het geval van draagmoederschap geen relevante doelstellingen zijn ten aanzien van de positie van de draagmoeder en haar partner.

Tenslotte zullen wensouders die werknemer zijn expliciet worden vermeld als rechthebbenden op calamiteiten- en ander kort verzuimverlof met loondoorbetaling wegens zeer bijzondere persoonlijke omstandigheden i.c. de bevalling van de draagmoeder. Zij hebben dan net als nu de partner van de moeder het recht op verlof om bij de geboorte van hun kind aanwezig te zijn.

Financiële gevolgen

De voorlopige verwachting is dat het aantal stellen dat zich wil laten infomeren over draagmoederschap de duizend per jaar niet zal overstijgen. Naar schatting zullen per jaar in ieder geval 150 paren een draagmoederschapstraject in gang zetten.

De aanpassingen in dit wetsvoorstel leiden ertoe dat betrokken ouders recht krijgen op geboorteverlof. Gegeven de zeer kleine aantallen betrokkenen zijn de financiële gevolgen beperkt (circa 1 mln.). Deze gevolgen zijn reeds meegenomen in de raming voor het geboorteverlof en komen ten laste van het Rijk (SZW).

Artikelsgewijze toelichting

Artikel I Boek 7 BW

A. Artikel 7:635 BW

Deze bepaling houdt verband met het wensouderverlof dat in de Wet arbeid en zorg wordt opgenomen. Het betreft de aanspraak op vakantie in de periode dat wensouderverlof wordt genoten. Voorgesteld wordt dat een werknemer ook vakantie opbouwt over de periode dat hij een uitkering krijgt wegens wensouderverlof. Dit is onder andere ook voor het adoptie- en pleegzorgverlof geregeld. Over het gedeelte van het ouderschapsverlof waarover de werknemer geen uitkering geniet, bouwt de werknemer geen vakantie op, tenzij de werkgever het wensouderverlof (gedeeltelijk) doorbetaalt. In dat geval vindt (over dat gedeelte) wel vakantieopbouw plaats (ongeacht de hoogte van de doorbetaling).

B Artikel 7:670

Ook deze bepaling houdt verband met de Wet arbeid en zorg. Voorgesteld wordt dat de werkgever de arbeidsovereenkomst niet kan opzeggen wegens de omstandigheid dat de werknemer zijn recht op wensouderschap geldend maakt. Dit geldt ook voor andere verlofvormen uit de Wet arbeid en zorg.

Artikel II Wensouderverlof

Artikel II betreft aanpassingen in de Wet arbeid en zorg teneinde te bereiken dat in plaats van de (eventuele) partner van de draagmoeder de wensouders verlof en een uitkering van UWV kunnen verkrijgen. De wensouderuitkering wordt net als het adoptie- en pleegouderverlof gefinancierd via het Arbeidsongeschiktheidsfonds. Door de algemene bepalingen die in genoemde wet zijn opgenomen over de middelen en uitgaven van genoemd fonds is hiervoor geen aanpassing van de regelgeving nodig.

Onderdeel A

In artikel 1:1 van de Wet arbeid en zorg worden definities opgenomen van het begrip “draagmoeder” en het begrip “wensouder”. Ten aanzien van deze begrippen is verwezen naar artikel 1:213 BW. Draagmoeder is de vrouw die zwanger wenst te worden of is geworden met het voornemen een kind te baren ten behoeve van een ander die de ouder van het kind wenst te worden. Wensouder is de persoon die ouder wenst te worden van een kind geboren uit een draagmoeder. Het begrip “kind” is niet overgenomen uit artikel 1:213 BW. “Kind” is in genoemd artikel gedefinieerd als het kind dat uit draagmoederschap zal worden geboren. In de Wet arbeid en zorg is het begrip kind niet gedefinieerd, daar heeft het begrip “kind” een veel ruimere betekenis.

Onderdelen B en C

Deze onderdelen betreffen de aanpassing van opschriften.

Onderdeel D

In artikel 3:2a van de Wet arbeid en zorg is het wensouderverlof op soortgelijke wijze geregeld als het adoptie- en pleegzorgverlof van artikel 3:2. Om wensouderverlof te kunnen verkrijgen moeten wensouders beschikken over een uitspraak van de rechtbank over de gerechtelijke toekenning van ouderschap na draagmoederschap of over een erkenning van ouderschap na draagmoederschap als bedoeld in artikel 101a van Boek 10 van het Burgerlijk Wetboek.

Het wensouderverlof is zonder behoud van loon en kan gedurende ten hoogste zes aaneengesloten weken worden opgenomen. Het wensouderverlof kan worden opgenomen vanaf vier weken voor de vermoedelijke datum van bevalling van de draagmoeder.

Mocht de gerechtigde toekenning door de rechtbank worden herroepen dan vervalt met ingang van de dag dat die uitspraak in kracht van gewijsde gaat het recht op wensouderverlof. Net als bij het adoptie- en pleegouderverlof is het verlof gekoppeld aan de geboorte en niet aan het aantal kinderen dat geboren wordt. Bij meerlingen blijft het verlof dus beperkt tot het wensouderverlof van één kind. Spreiding van het wensouderverlof is ook op soortgelijke wijze geregeld als het adoptie- en pleegouderverlof.

Onderdeel E

Dit betreft de meldingsverplichting ten opzichte van de werkgever als een ouder gebruik wil maken van het wensouderverlof. Bij de melding moet de werknemer die ouder wordt aan de werkgever bewijsstukken overleggen van de gerechtelijke toekenning van ouderschap na draagmoederschap of van de erkenning. Het opnemen van het verlof wordt uiterlijk drie weken voor de dag van ingang van het verlof aan de werkgever gemeld. Het kan zijn dat op dat moment de bewijsstukken er nog niet zijn of nog onvolledig zijn. In dat geval worden deze zo spoedig mogelijk beschikbaar gesteld aan de werkgever.

Verder moet een de zwangerschapsverklaring van de draagmoeder met de vermoedelijke datum van haar bevalling worden overgelegd. Mocht de gerechtelijke

toekenning worden herroepen dan moet de werknemer dit onverwijld aan de werkgever melden.

Onderdeel F

In dit onderdeel wordt aan de artikelen 3:4 (compensatie met vakantieanspraken) en 3:5 (mate van gebondenheid) het wensouderverlof toegevoegd.

Onderdeel G

De ouders die werknemer zijn als bedoeld in artikel 3:6, eerste lid, onder a, of tweede lid, onder a, van de Wet arbeid en zorg hebben op dezelfde wijze als ouders bij adoptie en pleegzorg recht op een uitkering van het UWV gedurende de periode van het wensouderverlof.

Onderdeel H

Artikel 3:9a regelt het recht op een uitkering in verband met wensouderschap van ouders die gelijkgestelde zijn als bedoeld in artikel 3:6, eerste lid, onder b, of tweede lid, onder b, van de Wet arbeid en zorg.

Onderdeel I

Artikel 3:10 van de Wet arbeid en zorg regelt de nawerking van het recht op uitkering van degene die geen werknemer of gelijkgestelde meer is. Ook aan dit artikel wordt het wensouderverlof toegevoegd.

Onderdeel J

Artikel 3:11 van de Wet arbeid en zorg regelt de aanvraag van de uitkering van UWV van werknemers die gebruik willen maken van het wensouderverlof. Het toegevoegde vierde lid regelt de aanvraagprocedure op soortgelijke wijze als het adoptie- en pleegouderverlof. Bij de aanvraag, die via de werkgever loopt, worden bewijsstukken gevoegd van de gerechtelijke toekenning van ouderschap na draagmoederschap of van de erkenning. Het is hierbij van belang dat het UWV bij de aanvraag al beschikt over de stukken waaruit blijkt dat de aanvrager(s) de rechthebbende(n) is/zijn van de wensouderuitkering. Dat geldt met name ook in de situatie beschreven in artikel 101a van Boek 10 van het BW, waarbij een in het buitenland tot stand gekomen beslissing speelt waarbij familierechtelijke betrekkingen uit hoofde van afstamming na draagmoederschap zijn vastgesteld of gewijzigd. Mocht dergelijke informatie, met name in de situatie beschreven in het derde lid van genoemd artikel, bij de aanvraag nog niet beschikbaar zijn dan worden deze zo spoedig mogelijk beschikbaar gesteld aan het UWV. In het geval dat bij de aanvraag de bewijsstukken nog niet aanwezig zijn, is het voor het in gang zetten van het uitkeringsproces van UWV noodzakelijk dat het UWV beschikt over de vermoedelijke datum van de bevalling van de draagmoeder. Deze datum kan (vormvrij) bij de aanvraag van de uitkering aan het UWV worden verstrekt. De uitkering wordt betaalbaar gesteld als de benodigde bewijsstukken aan het UWV zijn overgelegd.

Tenslotte is in artikel 3:11 ook hier geregeld dat als de gerechtelijke toekenning wordt herroepen de wensouders dit onverwijld moeten melden bij het UWV, waarna de uitkering wordt stopgezet.

Onderdeel K

Artikel 3:12 van de Wet arbeid en zorg regelt de aanvraag van de uitkering van UWV van gelijkgestelden die gebruik willen maken van het wensouderverlof. Ook hier is weer aangesloten bij de systematiek van het adoptie- en pleegouderverlof. De gelijkgestelde kan, als er geen werkgever is, de uitkering zelf aanvragen. Verder gelden dezelfde vereisten als die gelden voor een werknemer die een aanvraag van een uitkering doet.

Onderdeel L

Dit onderdeel betreft artikel 3:29 van de Wet arbeid en zorg (samenloop). Mocht er een periode van samenloop zijn tussen een uitkering op grond van adoptie, pleegzorg, aanvullende geboorteverlof of wensouderschap dan wordt over die periode maar eenmaal een uitkering betaald door UWV.

Onderdeel M

Met dit onderdeel wordt geregeld dat de wensouders in het kader van het calamiteiten- en ander kortverzuimverlof met behoud van loon desgewenst bij de bevalling van de draagmoeder kunnen zijn.

Onderdeel N

Dit onderdeel regelt dat een (eventuele) partner van de draagmoeder geen recht heeft op geboorteverlof. Het geboorteverlof gaat immers naar de wensouders. Als er geen recht is op geboorteverlof is er op grond van de Wet arbeid en zorg ook geen recht op het aanvullend geboorteverlof.

Artikel III

Dit betreft een technische aanpassing van de Ziektewet in verband met een nieuw uitkeringsrecht in artikel 3:9a van de Wet arbeid en zorg.